

УДК:658.2:338.124.4

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

DOI 10.30838/ P.ES.2224.260219.112.383

**Бугай В. З. к.е.н.,
Резанов Е. О.***Запорізький національний університет м. Запоріжжя*

Розглянуто загальний економічний стан економіки України. Досліджено економічну сутність поняття «фінансова стійкість підприємства». Визначено важливість збереження фінансової стійкості на підприємствах як передумови забезпечення його конкурентних переваг. Узагальнено методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємств. Показано вплив фінансової стійкості на діяльність підприємств. Проаналізовано загальний стан діяльності підприємств машинобудівної галузі. Виявлено причини низького рівня прибутковості підприємств. Досліджено показники їх фінансової стійкості. Проаналізовано засадні принципи методів аналізу й оцінювання фінансової стійкості підприємств та їх адекватність сучасним економічним умовам. Здійснена об'єктивна оцінка фінансової стійкості підприємства як основа його життєздатності, що є важливим інформаційним джерелом для обґрунтування і прийняття оптимального управлінського рішення, щодо суб'єкта господарювання. Досліджено структуру балансу машинобудівних підприємств. Обґрунтовано необхідність використання аналізу фінансової стійкості підприємства. Виявлено вплив фінансової стійкості на конкурентоспроможність підприємств. З'ясовано основні групи факторів впливу на фінансову стійкість підприємства. Встановлено причини нестійкого фінансового становища. На основі вивченої літератури був проведений аналіз абсолютних і відносних показників фінансової стійкості. Досліджено негативні тенденції розвитку машинобудівних підприємств України. Запропоновано ряд показників, на основі яких було проаналізовано стійкість машинобудівних підприємств. Надано економічне уявлення про теперішній стан підприємства та слабкі місця в діяльності підприємства шляхом розрахунку фінансових показників. Визначено заходи досягнення достатнього рівня фінансової стійкості. Наведено шляхи збереження та покращення фінансової стійкості. Обґрунтовано, що економічну стійкість підприємства слід розглядати як динамічну характеристику його діяльності, яка цілісно характеризує стабільність підприємства як у функціонуванні, так і у його розвитку.

Ключові слова: фінансова стійкість; ефективність; фінансові ресурси; підприємство; криза; нестабільність; платоспроможність

© Бугай В. З. к.е.н., Резанов Е. О., 2019

UDC:658.2:338.124.4

MAIN DIRECTIONS OF PROTECTION OF FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE IN THE TERMS OF CRISIS

DOI 10.30838/ P.ES.2224.260219.112.383

**Bugai V., PhD in Economics
Riezanov E.***Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia*

The general economic condition of the Ukrainian economy has been considered. The economic essence of the concept "financial stability of the enterprise" has been investigated. The importance of maintaining financial stability at enterprises as a prerequisite for ensuring its competitive advantages is determined. The methodical bases of estimation of financial stability of enterprises are generalized. The effect of financial sustainability on the activity of enterprises is shown. The general state of activity of the enterprises of the machine-building industry is analyzed. The reasons of low level of profitability of enterprises are revealed. The indicators of their financial stability are investigated. The basic principles of methods of analysis and estimation of financial stability of the enterprises and their adequacy to the modern economic conditions are analyzed. An objective assessment of the financial sustainability of an enterprise as the basis of its viability, which is an important informational source for substantiation and the adoption of an optimal managerial decision regarding the subject of economic activity, are carried out. The structure of balance of machine-building enterprises is investigated. The necessity of using the analysis of financial stability of the enterprise is substantiated. The influence of financial stability on the competitiveness of enterprises is revealed. The main groups of factors influencing the financial stability of the enterprise are found out. The reasons for the unstable financial situation are established. On the basis of the studied literature, an analysis of absolute and relative indicators of financial stability was conducted. The negative tendencies of development of machine-building enterprises of Ukraine are investigated. A number of indicators were proposed, on the basis of which the stability of machine-building enterprises was analyzed. Economic representation of the current state of the enterprise and weaknesses in the enterprise activity by calculation of financial indicators is given. Measures to achieve a sufficient level of financial sustainability are identified. There are ways to save and improve financial sustainability. It is substantiated that economic stability of an enterprise should be considered as a dynamic characteristic of its activity, which holistically characterizes the stability of the enterprise both in the functioning and in its development.

Keywords: financial stability; efficiency; financial resources; factors affecting financial stability; enterprise; instability; solvency

Актуальність проблеми. Сучасний стан української економіки є етапом різноманітних реформ в різноманітних галузях, етапом політичної та економічної кризи, нестабільністю економічних умов, що вимагає від підприємства швидко та гнучко реагувати на зміни усіх факторів, які забезпечують впровадження ефективних механізмів управління, що дозволяє підприємствам швидко та адекватно коригувати економічну, фінансову та інвестиційну діяльність. Тому для підприємств важливим завданням є забезпечення фінансової стійкості. Проте, незважаючи на значний вплив факторів ззовні, аспекти організації фінансової діяльності є не менш важливими. Забезпечення адекватного рівня фінансової стабільності гарантує раціональне використання ресурсного потенціалу та стабільний розвиток у майбутньому. Забезпечення і підтримання фінансової стійкості машинобудівних підприємств на належному рівні у процесі суспільного відтворення у теперішній час має пріоритетний характер, що вимагає проведення її аналізу й оцінки на постійній основі.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблему аналізу фінансової стійкості досліджували ряд вчених, які зробили значний вклад у вирішення задач, серед яких можна виділити таких як Т.А. Загородня, Т.А. Кузик [1], Н.А. Мамонтова [2], О.М. Тридід, К.В. Орехова [3], М. Кравченко [4], Т.О. Смірнова, К.К. Усатюк [5], Н.Г. Слободян [6], Ю.О. Русіна, Ю.В. Полозук [7] та ін.

Питання пріоритетних напрямів покращення фінансової стійкості підприємств, зокрема й машинобудівних, неодноразово висвітлювалося в науковій літературі, проте враховуючи глобалізаційні процеси, світові економічні зрушення та проблеми розвитку машинобудівної галузі в Україні, дане питання потребує постійного дослідження з метою відповідності сучасним реаліям.

Більшість дослідників вважають, що фінансова стійкість визначає саме фінансову незалежність підприємства, а окремі вчені вважають фінансову стійкість як здатність розвиватися для підтримки балансу активів і пасивів в нестабільному середовищі. Але багато проблем, пов'язаних з фінансовою стійкістю, незважаючи на дослідження вчених, досі залишаються актуальними.

Мета роботи. Проведення комплексного аналізу фінансової стійкості підприємств в умовах кризової економіки, визначення основних проблем підприємств, а також розробка комплексу заходів, що мають підвищити рівень фінансової стійкості підприємств.

Виклад основного матеріалу. Глибока системна криза, у якій перебуває економіка країни, характеризується наростанням негативних тенденцій у фінансовій системі країни і посиленням їх негативного впливу на виробництво.

Фінансовий стан підприємств реального сектора економіки характеризується тим, що у переважної більшості з них в значній мірі або майже повністю відсутні власні оборотні кошти, в зв'язку з чим вони практично є некредитоспроможними. Отримані при таких умовах кредити, як правило, не можуть бути вивільнені з обороту і повернуті кредиторам. Оскільки без залучення кредитів підприємства, здебільшого, нормально функціонувати не можуть, а отримання кредитів за відсутності або нестачі власних оборотних коштів зазвичай виключається, виникає проблема відновлення підприємствами власних оборотних коштів, втрачених внаслідок суттєвого їх знецінення. Вкрай негативними наслідками це обернулося особливо для підприємств, у яких велика питома вага оборотних коштів. Понад 1/3 промислових підприємств сьогодні не здійснює господарської діяльності, а кількість неплатоспроможних підприємств перевищила 40% [1].

Стабілізація соціально-економічного становища і вихід з кризи вимагають розроблення й реалізації комплексу заходів, перш за все, щодо нормалізації господарського обороту і його забезпечення коштами. У зв'язку з цим актуальним є визначення фінансової стійкості підприємств в перехідній економіці, критеріїв і системи показників, що її вимірюють, факторів, які на неї впливають. Проведемо детальне визначення основних підходів до тлумачення поняття «фінансова стійкість підприємства» (табл. 1).

Дослідивши визначення, можна підсумувати що фінансова стійкість – це стан підприємства, який має можливість вільно маневрувати грошовими коштами, забезпечує безперервний процес виробництва та покриває усі витрати. Поняття «фінансова стійкість» широке і багатогранне, тому в сучасній економічній літературі трактування сутності, систематизація та вибір оціночних показників, що її характеризують, неоднозначні і недостатньо аргументовані.

Зазначимо, що фінансова стійкість є основним показником успішної економічної діяльності, базою прийняття рішень щодо розвитку підприємства. Вона також важлива для економічних партнерів, які співпрацюють з даним господарюючим суб'єктом. Тому забезпечення фінансової стійкості є найважливішим завданням фінансових служб і

адміністрації підприємства, умовою успішності його внутрішніх і зовнішніх взаємодій [4].

Таблиця 1 – Визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» науковцями

Автори підходу	Суть підходу
Н.А. Мамонтова	Економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління ресурсами
А.В. Лісовий	Дослідження здатності мобілізувати фінансові ресурси та використання їх у напрямі, який забезпечить економічне зростання
Л.О. Ващенко	Це один із фінансових станів підприємства, що стає можливим лише за наявності конкретних видів, кількості та якості ресурсів, які є необхідними та достатніми для досягнення поставленої мети
Г. В. Савицька	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати та зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у внутрішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність.
В.І. Куцик, Н.В. Борисенко	Фінансова стійкість визначається як певне співвідношення величини: структури та складу активів, зобов'язань і власного капіталу, а також зазначається, що «стійке фінансове становище формується в процесі всієї виробничо-господарської або комерційної діяльності підприємства
Т.М. Белікова	Це відсутність дебіторських і кредиторських заборгованостей, своєчасний розрахунок за своїми зобов'язаннями та використання виключно власних коштів для примноження активів установи
О.М. Тридід	Відмінними рисами визначення цього поняття від наявних є врахування руху капіталу; зважування на необхідність та достатність адаптації фінансово стійкого підприємства до простору і часу

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 3; 8 – 12]

Дослідження свідчать, що галузь машинобудування має стратегічний пріоритет серед української промисловості. Це пов'язано з тим, що завдяки технічним інноваціям вона впливає не тільки на розвиток промисловості, а й на рівень технічного розвитку інших видів промислової діяльності.

Українське машинобудування перебуває на складному шляху розвитку. Отже, загальна картина сучасних негативних тенденцій у фінансовому розвитку машинобудування надасть змогу виявити причини погіршення цього сектору економіки та запровадити заходи щодо її покращення. Для цього необхідно провести статистичне дослідження структури балансу на машинобудівних підприємствах (табл. 2).

Розрахунки свідчать, що протягом 2013–2017 рр. валюта балансу машинобудівних підприємств зросла на 42, 8 млрд грн. В умовах кризи така ситуація свідчить про розширення діяльності підприємств та

розвиток інфляційних процесів в економіці країни. Зростання валюти балансу було спричинено позитивною динамікою оборотних активів, обсяг яких зріс на 39,3%.

Таблиця 2 – Структура балансу машинобудівних підприємств України, 2013 -2017рр. (%)

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 / 2013 (+,-)
Необоротні активи	36,8	36,1	32,1	30,7	28,8	-8,0
Оборотні активи	63,2	63,9	67,9	69,3	71,2	+8,0
Баланс	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0
Власний капітал	36,0	22,5	12,8	12,9	11,8	-24,2
Довгострокові зобов'язання	17,2	20,0	19,0	17,9	18,2	+1,0
Поточні зобов'язання	46,8	57,5	68,2	69,2	70,0	+23,2
Баланс	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0

Джерело: розраховано на основі [13]

Щодо структури пасивів, слід відзначити, що значну частину становлять поточні зобов'язання, питома вага яких у вартості капіталу за досліджуваний період зросла на 23, %. Питома вага довгострокових зобов'язань залишилась практично без змін, що свідчить про проблематичність залучення довгострокових кредитів з-за суттєвого погіршення кредитоспроможності підприємств. Обсяг власного капіталу має спадну тенденцію (рис.1).

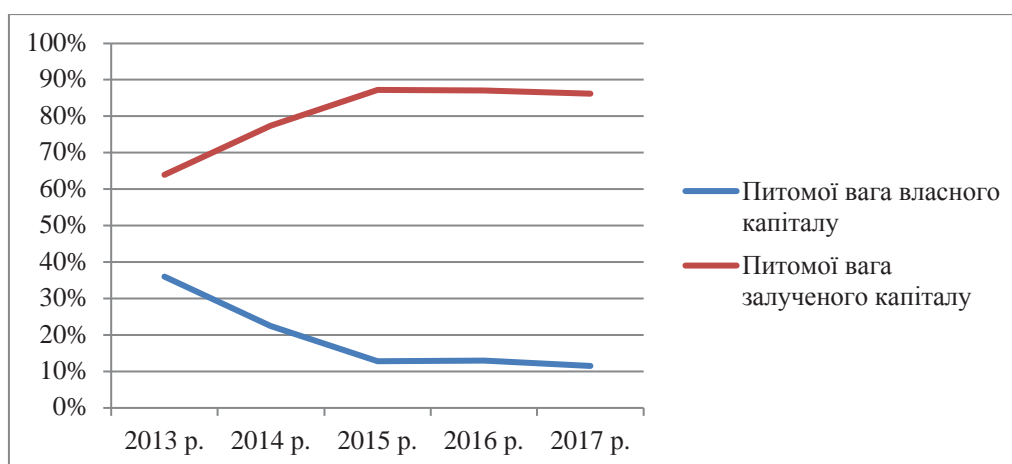

Рис. 1 – Динаміка питомої ваги власного і залученого капіталу машинобудівних підприємств, 2013–2017 рр.

Джерело: авторська розробка

За 2013-2017 рр. його обсяг зменшився у 1,5 рази, а питома вага у вартості пасивів скоротилася з 36,0 % у 2013 р. до 11,8 % у 2017 р., або

на 24,2 %. Безумовно така тенденція є негативною, адже відбулося накопичення непокритих збитків на підприємствах, що свідчить про зниження частки стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі.

Слід звернути увагу, що машинобудівна галузь забезпечує конкурентоспроможність економіки. При цьому спостерігаємо, що зазначені тенденції були спричинені зниженням внутрішнього попиту на продукцію машинобудування; збільшенням виробничих витрат, зниженням світової інвестиційної активності, що призводить до зниження зовнішнього попиту на вітчизняну машинобудівну продукцію. А також не менш важливими факторами стали військові дії на сході України та анексія Криму; негативні тенденції розвитку економіки України; недоліки в податковій та митній політиці.

Більш детально дослідити негативні тенденції розвитку машинобудування України можливо шляхом аналізу ключових показників діяльності промислових підприємств (табл. 3).

Таблиця 3 – Показники фінансової стійкості машинобудівних підприємств України, 2015–2017 рр.

Показник	Оптимальне значення	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення (+,-)	
					2016 / 2015	2017 / 2016
Коефіцієнт економічної незалежності (автономії власного капіталу)	0,4 - 0,6	0,13	0,13	0,07	0	-0,06
Коефіцієнт фінансового левериджу	< 0,25	1,50	1,38	1,75	-0,12	+0,37
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,1	-1,51	-1,37	-1,33	+0,14	+0,04
Коефіцієнт фінансового ризику	> 0,1	6,84	6,74	6,97	-0,1	+0,23
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,90	0,32	0,31	0,31	-0,01	0

Джерело: розраховано на основі [13]

Дані табл. 3 свідчать, що за досліджуваний період відбулося суттєве зниження показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств, що є свідченням зростання залежності підприємств від зовнішніх інвесторів та кредиторів. Так, коефіцієнт маневреності власного капіталу набув від'ємних значень, що свідчить про відсутність на машинобудівних підприємствах власного оборотного капіталу. Так, коефіцієнт фінансового левериджу має тенденцію до зростання, що є негативним явищем, адже зростає залежність машинобудівних підприємств від довгострокових зобов'язань. Протягом аналізованого періоду коефіцієнт

фінансової стійкості не досягав свого нормативного значення, що характеризує зменшення частки стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі. Така ситуація свідчить про втрату здатності підприємств підтримувати достатній рівень виконання довгострокових зобов'язань.

Дослідження свідчать, що до внутрішніх причин такого стану слід віднести низький рівень конкурентоспроможності підприємств, високий ступінь залежності від зовнішніх джерел фінансування, відсутність ефективної стратегії розвитку, наявність простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості, неякісний фінансовий менеджмент, нерациональне ведення бізнесу, застарілість основних засобів, що впливає на якість та собівартість машинобудівної продукції, низький рівень інноваційної діяльності, високий рівень залежності машинобудівних підприємств від пунктів постачання деталей та допоміжних виробів з інших країн. До зовнішніх причин слід віднести обмежений попит на вітчизняну продукцію, значний рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування, нестабільність економіки і законодавства, несприятливі галузеві умови, неефективна політика держави щодо монополістів, що спричиняє зростання вартості енергоресурсів та матеріалів, нездатність підприємств погашати поточну заборгованість за рахунок наявних оборотних коштів, зростання фізичного та морального зносу основних засобів [7].

На одну із важливих причин погіршення фінансової стійкості машинобудівних підприємств варто вважати втрату збуту товарів на російський ринок. Складним є пошук нових експортних шляхів через досить низьку конкурентоспроможність вітчизняної продукції та певні торгівельні обмеження.

Аналіз свідчить, що для відновлення фінансової стійкості підприємств машинобудування доцільно реалізувати такі заходи:

- пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, що дозволить забезпечити мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу;
- підвищення рівня конкурентоспроможності продукції та послуг та проведення ефективної маркетингової політики та забезпечення лояльності своїх клієнтів та партнерів;
- впровадження оперативного механізму фінансової стабілізації, спрямованої на зменшення фінансових зобов'язань та збільшення

грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання, з метою оптимізації ліквідності;

– оптимізації збутової політики за рахунок забезпечення високої якості продукції та встановлення ціни, нижчої за середньогалузеву; розширення ринків збуту;

– збільшення величини грошових активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань;

– поліпшення рівня ліквідності, за рахунок удосконалення структури оборотних активів;

– впровадження системи державного замовлення продукції машинобудування задля підтримки розвитку цих підприємств;

– переорієнтація підприємств на виробництво конкурентоспроможної продукції за рахунок впровадження інноваційних технологій;

– пришвидшення обертання ресурсів підприємства та зменшення терміну їх обороту, що покращить загальну ефективність діяльності;

– реалізація зайвих виробничих і невиробничих засобів, здача їх в оренду, що дозволяє збільшити грошові кошти на рахунку підприємства, як наслідок, підвищити його ліквідність і дозволить залучати довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності[14].

Висновки. Машинобудування є основою для розвитку промисловості країни. Проте спостерігається суттєве погіршення економічних умов функціонування галузі. Протягом 2013–2017 рр. валюта балансу підприємств зростає, але її структура погіршується. Скорочуються обсяги необоротних активів та власного капіталу. Значення більшості показників фінансової стійкості демонструють падіння. Машинобудівні підприємства країни мають від'ємний власний оборотний капітал, значення всіх показників фінансової стійкості не відповідають встановленим нормативам.

Для підвищення фінансової стійкості підприємствам необхідно вишукувати резерви по збільшенню обсягів нагромадження власного капіталу, забезпеченню оборотних засобів власними джерелами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Городня Т.А., Кузик Т.А. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. Львів : РВВ НЛТУ України, 2013. № 16. С. 191–196.

2. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.00. Київ, 2001. 17 с.
3. Тридід О.М., Орехова К.В. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія. Київ : вид-во Університету БС НБ України, 2010. 143 с.
4. Кравченко М. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. Вісник економічної науки України. Київ, 2010. № 1. С. 61–63.
5. Смірнова Т.О., Усатюк К.К. Фінансова стійкість підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. Т. 21. №. 11.
6. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. Економічний аналіз. Тернопіль, 2014. № 18 (2). С. 239–245.
7. Русіна Ю.О., Полозук Ю.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. International scientific journal, 2015. № 2. С. 91–94.
8. Лісовий А.В., Чуницька І.І. Аналіз фінансових ресурсів як базис формування фінансового потенціалу. Бізнес-Навігатор. Херсон, 2010. Спецвип. 21. С. 96–101.
9. Ващенко Л.О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2005. 20 с.
10. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Минск : Новое знание, 2002. 704 с.
11. Куцик В.І., Борисенко Н.В. Суть і аналіз фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах: зб. наук.-техн. праць. Науковий вісник НЛТУ України. Львів: РВВ НЛТУ України, 2009. №19. С. 274–278.
12. Белікова Т.В. Оцінка фінансового стану підприємств побутового обслуговування: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.05. Харків, 2006. 20 с.
13. Офіційний сайт Державної Служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Богацька Н.М., Галюк О.В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства. Молодий вчений. Херсон, 2013. № 2. С. 12–16.

REFERENCES:

1. Gorodnya T.A., Kuzik T.A. (2013). Zabezpechennya finansovoї stijkosti ta platospromozhnosti pidpriemstva [Ensuring financial stability and solvency of the enterprise]. Naukovij visnik NLTU Ukraїni. L'viv : RVV NLTU Ukraїni [in Ukrainian].
2. Mamontova N.A. (2001). Finansova stijkist' akcionernih pidpriemstv i metodi її zabezpechennya [Financial stability of joint-stock companies and methods of its provision]. Extended abstract of candidate's thesis. Kiiv [in Ukrainian].

3. Tridid O.M., Orehova K.V. (2010). Ocinyuvannya finansovoї stijkosti pidpriemstva [Estimation of financial stability of the enterprise]. Kiiv : vid-vo Universitetu BS NB Ukraïni. [in Ukrainian].
4. Kravchenko M. (2010). Sutnist' finansovoї stijkosti promislivogo pidpriemstva [Essence of financial stability of the industrial enterprise]. Visnik ekonomichnoï nauki Ukraïni. Kiiv. [in Ukrainian].
5. Smirnova T.O., Usatyuk K.K. (2011). Finansova stijkist' pidpriemstva [Financial stability of the enterprise.]. Naukovij visnik NLTU Ukraïni. L'viv : RVV NLTU Ukraïni. [in Ukrainian].
6. Slobodyan N.G. (2014). Analiz i prognozuvannya finansovoї stijkosti pidpriemstva v suchasnih umovah: metodologiya i praktika [Analysis and forecasting of financial stability of the enterprise in modern conditions: methodology and practice]. Ekonomichnij analiz. Ternopil'. [in Ukrainian].
7. Rusina YU.O., (2015). Polozuk YU.V. Ekonomichna sutnist' finansovoї stijkosti pidpriemstva ta faktori, shcho na neï vplivayut' [The economic essence of financial sustainability of the enterprise and factors influencing it]. International scientific journal. [in Ukrainian].
8. Lisovij A.V., CHunic'ka I.I. (2010). Analiz finansovih resursiv yak bazis formuvannya finansovogo potencialu [Analysis of financial resources as a basis for the formation of financial potential.]. Biznes-Navigator. Herson. [in Ukrainian].
9. Vashchenko L.O. (2005). Informacijne ta metodichne zabezpechennya analizu finansovogo stanu pidpriemstv [Information and methodological support for analysis of the financial condition of enterprises] Extended abstract of candidate's thesis. Kiiv [in Ukrainian].
10. Savickaya G.V. (2002). Analiz hozyajstvennoj deyatelnosti predpriyatiya [Analysis of economic activity of the enterprise]. Minsk : Novoe znanie [in Russian].
11. Kucik V.I., Borisenko N.V. (2009). Sut' i analiz finansovo-ekonomichnogo stanu pidpriemstva v suchasnih umovah [The essence and analysis of the financial and economic state of the enterprise in modern conditions]. Zb. nauk.-tekhn. prac'. Naukovij visnik NLTU Ukraïni. L'viv: RVV NLTU Ukraïni. [in Ukrainian].
12. Belikova T.V. (2006). Ocinka finansovogo stanu pidpriemstv pobutovogo obslugovuvannya [Estimation of financial condition of consumer services enterprises]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
13. Oficijnij sajt Derzhavnoï Sluzhbi statistiki Ukraïni [Official site of the State Service of Statistics of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>[in Ukrainian].
14. Bogac'ka N.M., Galyuk O.V. (2013). Finansovij stan pidpriemstva ta shlyahi jogo pokrashchennya v biznes-procesah pidpriemstva [The financial condition of the enterprise and ways of its improvement in business processes of the enterprise]. Molodij vchenij. Herson [in Ukrainian].